

UDHËZUES I BUJTINAVE PËR TURIZËM RURAL NË KOSOVË*

Ky udhëzues është pregatitur dhe mbështetur në kuadër të projektit
“Forcimi i kapaciteteve për mbështetjen e zhvillimit rural në Evropën Juglindore”

UDHËZUES I BUJTINAVE PËR TURIZËM RURAL NË KOSOVË*

Udhëzuesi është përgatitur në shqip nga eksperti kombëtar Endrit Shima

Shënim: Materiali i paraqitur në këtë udhëzues ka qëllim informues dhe bazohet në legjislacionet që janë në fuqi në momentin e shkrimit. Legjislacioni është objekt ndryshimi, kështu për ndihmë të specializuar në rastin tuaj që mund të jetë specifik, kërkoni ndihmë profesionale.

HYRJE

Ballkani Perëndimor, ku bën pjese edhe Kosova¹, përbëhet nga disa nga vendet me zhvillim të ulët ekonomik në Evropë. Shkaku i kësaj, Kosova* ka vuajtur nga emigrimi i popullsisë drejt vendeve më të zhvilluara, kryesisht duke i braktisur zonat rurale.

Turizmi rural dhe i qëndrueshëm është një mundësi t'i kthej këto zona në vende me cilësi më të lartë jetese. Turizmi rural krijon mundësi punësimi në vendin ku jetoni, duke mbrojtur njëkohësisht natyrën dhe traditat e kulturën vendase, si pjesë e pandashme e një komuniteti. Turizmi rural është një mundësi relativisht e re për banorët rural, për të ardhura shtesë përveç agrikulturës, dhe kështu krijon mundësi të reja punësimi dhe diversifikim të ardhurash, për mos t'u varur nga një burim i vetëm.

Duke parë tendencën e zhvillimit të turizmit rural që ka pasur rritje të vizitorëve dhe interesit vit pas viti, në rang global në përgjithësi dhe në Kosovë* në veçanti, është rritur nevoja për akomodime rurale për të plotësuar nevojat e tregut. Duke qenë se ky lloj turizmi sjell të mira për mjedisin dhe ekonominë lokale, ky model zhvillimi i turizmit të qëndrueshëm rural, mbështetet vazhdimisht nga qeveria vendase dhe Bashkimi Evropian.

Ky udhëzues është shkruar për ju që jetoni në një zonë rurale dhe keni një aktivitet turizmi rural, apo jeni duke menduar të riktheheni në fshat për të banuar dhe mik-pritur vizitor vendas e të huaj. Qëllimi i udhëzuesit është të sjell informata të përgjithshme për kushtet e hapjes së një biznesi akomodimi rural dhe për të ndarë me ju praktika të mira të menaxhimit të biznesit, duke ju ndihmuar ju si udhëheqës të bujtinës në çështje që kanë të bëjnë me pritshmërinë e klientëve ndaj një bujtine rurale, akomodimit dhe ushqimit, tërheqja e vizitorëve, etj.

¹ Ky përcaktim nuk paragjykon pozicionet mbi statusin dhe është në përputhje me UNSCR 1244 dhe ICJ Opinion mbi Deklaratën e Pavarësisë së Kosovës.

TABELË PËRMBAJTJEJE

UDHËZUES I BUJTINAVE NË TURIZËM RURAL NË KOSOVË*	3
HYRJE	4
TABELË PËRMBAJTJEJE	5
TURIZMI RURAL I QËNDRUESHËM	6
Avantazhet e Turizmit Rural	7
Turizmi mbi kapacitetin mbajtës të destinacionit	8
Perspektiva e BE-së në turizmin rural	9
KËRKESA LIGJORE PËR NJË BIZNES NË TURIZËM RURAL	11
Regjistrimi i biznesit në ARBK	12
Shpenzimet që lindin nga regjistrimi i biznesit	13
KATEGORITË E AKOMODIMEVE	14
Bujtina	15
PRITSHMËRITË E MYSAFIRËVE	16
Hapsirat akomoduese	16
Ushqimi	18
Mardhënia me klientët dhe mikëpritja	20
Ofroni siguri (kushtet e COVID-19)	21
SI TË PËRHAPNI FJALËN	21
Promovim online	21
Reklama fizike	22
Bashkëpunimi me turoperator	23
PËRFUNDIME	25
FAQE INTERNETI TË DOBISHME	26

TURIZMI RURAL I QËNDRUESHËM

Zurijeta/Shutterstock.com

Turizmi Rural

Ardhja e vizitorëve në fshat për arsye rekreative quhet turizëm rural dhe lidhet ngushtë me interesat për të pushuar në natyrë dhe për të njohur nga afër një kulturë dhe mënyrë jetese.

Në përgjithësi, mysafirët që ushtrojnë këtë lloj aktiviteti turistik, preferojnë të kalojnë pushime në natyrë dhe mënyrë aktive, si ecje malore, çiklizëm malor, skajim, etj. Ata shijojnë mikpritjen e zonave rurale, por edhe pastërtinë, ushqimet natyrore dhe peizazhet rurale.

Për banorët e zonave rurale, turizmi është kthyer në një mundësi të mirë ekonomike, duke zhvilluar aktivitetin aty ku banoni. Njihen disa zona në Kosovë*, të cilat më parë kanë pasur të ardhura vetëm nga agrikultura dhe blegtoaria, të cilat tani kanë të ardhura të kënaqshme edhe nga një aktivitet shtesë siç është turizmi. Ndër bizneset më të kërkuara në këto zona malore, janë bujtinat të cilat ofrojnë edhe ushqim e presin mysafir vendas e të huaj në strukturat e tyre akomoduese familjare, të cilat në shumicën e rasteve janë dy deri në katër dhoma nga shtëpia e bujtësit që janë vënë në dispozicion të vizitorëve.

Avantazhet e Turizmit Rural

Turizmi rural, dukë përfshirë veçanërisht banorët që jetojnë në fshat, krijon **mundësi të reja të ardhurash**. Vizitorët e këtyre zonave kërkojnë eksperiencën autentike dhe jo luksin e hoteleve të mëdha, kështu kjo mundësi është e arritshme me investime fare të vogla duke përshtatur shtëpinë tuaj personale në bujtinë për vizitorët.

Shumë zona rurale në Kosovë* braktisen kryesisht nga të rinjtë që lëvizin drejt qendrave urbane për një jetesë më të mirë dhe shanse më të mëdha ekonomike. Ndërsa, turizmi rural krijon një mundësi për mos zbrazjen e mëtejshme të këtyre zonave, por në shumë raste edhe rikthimin e rinisë në fshat, duke ofruar **mundësi të reja punësimi për të rinjtë**, të cilët shumë shpejt përshtaten me kërkesat e reja të turizmit dhe teknologjisë që e rrethon atë.

Gatimet tradicionale, punët artizanale dhe zakonet janë pjesë e pandashme e eksperiencës rurale për vizitorët, por me braktisjen e këtyre zonave, fshatrat rrezikojnë edhe zhdukjen e këtyre vlerave.

Turizmi rural ndihmon që këto vlera kulturore të ruhen, rikthehen dhe t'i shërbejnë aktiviteteve turistike si edhe jetës së përditshme në fshat. Gjithashtu, i shërbejnë banorëve si një pjesë e pandashme e trashëgimisë shpirtërore të prejardhjes.

Njerëzit që marrin pjesë në këtë lloj turizmi janë të pasionuar pas natyrës dhe të ndjeshëm ndaj çështjeve që e dëmtojnë atë, kështu me veprimet e tyre ata kujdesen që të sjellin një shembull të mirë të ruajtjes së saj. Gjithashtu, me zhvillimin e turizmit rural i cili është i pamundur pa një natyrë të mbrojtur,

vëmendja e institucioneve kthehet më tepër drejt këtyre zonave duke i ruajtur për të ofruar përfitime ekonomike të qëndrueshme për zonën.

Turizmi rural kontribuon gjithashtu në ndërgjegjësimin e banorëve të zonës për **ruajtjen e vlerave të patjetërsueshme natyrore** si edhe ofrimin e të ardhurave alternative për të mos ndikuar negativisht në natyrë.

Zhvillimi i qëndrueshëm është një nga sfidat e ditëve të sotme, për të arritur përfitime ekonomike në mënyrë etike ndaj shoqërisë dhe mjedisit, duke mbrojtur burimet natyrore nga mbi-shfrytëzimi dhe shkatërrimi për të pasur një vazhdimësi të ardhurash. Turizmi rural dhe ai i aventurës promovon resurset natyrore dhe kulturore të vendit, kështu duke dhënë mundësinë e të ardhurave në komunitetin lokal krijon alternativa të reja ndaj shkatërrimit të këtyre resurseve për nevoja fitimi. Këto të ardhura krijojnë vende pune dhe përmirësojnë mirëqenien në zonat rurale, duke ndihmuar në ndalimin e emigrimit.

Infrastruktura e mirë krijon mundësi më të shpejta për zhvillimin e turizmit rural, por kur një fshat është pothuajse i braktisur nga banorët, nuk shihet arsye për të investuar në të nga institucionet shtetërore. Kështu, fillimi i turizmit rural shpesh ka kontribuar në zhvillimin e infrastrukturës. Shpesh vihet re një vëmendje e shtuar e aktorëve të pushtetit lokal dhe qendror kur një zonë ka interes turistik. Shumë e rëndësishme në zhvillimin e turizmit rural është edhe arkitektura origjinale dhe struktura e fshatit. Shpesh, zhvillimi i këtij turizmit ka krijuar kushte për rretullore të cilat ruajnë fasadat dhe strukturën e fshatit, duke e bërë atë atraktiv dhe jo pronë

të ndërtimeve pa kriter. Gjithashtu, programe të ndryshme që sponsorizohen nga qeveritë lokale apo evropiane, kanë hapur rrugën për investime në rinovimin e fasadave për të siguruar uniformitet dhe pamje estetike të zonave rurale.

Turizmi mbi kapacitetin mbajtës të destinacionit

Megjithëse është një model pozitiv i turizmit ku përfshihet dhe komuniteti lokal për të përfituar, si dhe krijohet një gjurmë më e vogël e ndotjes mjedisore nga llojet tjera të turizmit, disa rreziqe mbeten. Informimi për to mund t'ju drejton në rrugën e duhur të zhvillimit si dhe ndikimit në lokalitetin tuaj, për të pasur politika drejt zhvillimit të qëndrueshëm dhe mbajtjes së balancës së kapacitetit mbajtës së zonës tuaj.

Vendet atraktive të turizmit rural, me kalimin e kohës bëhen më të njohura dhe në disa raste kapaciteti mbajtës i zonës tejkalohet. Është shumë e rëndësishme që zonat rurale të kenë një studim për kapacitetet mbajtëse, sepse nëse ky kapacitet tejkalohet, eksperiencia e turizmit rural humbet.

Tejkalimi i kapaciteteve mbajtëse të destinacionit, shpesh sjell pakënaqësi ndaj mysafirëve që kërkojnë të vizitojnë vende natyrore dhe rurale të qeta për t'u larguar nga zhurma e qyteteve dhe qendrave të turizmit masiv. Natyrë e egër dhe e mbrojtur, pastërtia, qetësia, eksperiencia e jetës në fshat, njohja me kulturën dhe traditat, janë motivet kryesore për këta mysafir. Por, nëse një destinacion bëhet më shumë i vizituar seç duhet, atëherë

edhe këto përjetime që kërkojnë vizitorët do jenë të pakta ose të humbura. Gjithashtu, mbipopullimi i destinacionit krijon më shumë mbetje deri në pikën ku ato janë të pa menaxhueshme në lokalitetet e thella rurale. Prandaj është e rëndësishme që ju të jeni pjesë e vendimmarrjes në fshatin dhe rajonin tuaj për drejtimin e zhvillimit të këtij turizmi, për ta mbajtur atraktiv në vazhdimësi.

Marrëdhënie korrekte me familjarët bashkëpunëtor në bujtinë

Akomodimet rurale menaxhohen dhe kanë punëtorë kryesor familjarët. Të punosh aty ku jeton dhe me njerëzit e dashur është kënaqësi, megjithatë shpesh krijohet një marrëdhënie e dyfishtë që kërkon një menaxhim të kujdesshëm. Kjo kërkon një vëmendje të veçantë, për të arritur mirëkuptimin midis familjarëve. Nëse arrihet një mirëkuptim në ndarjen e punëve në shtëpinë e pritjes, biznesi juaj do jetë i suksesshëm sepse edhe atmosfera për miqtë do të jetë pozitive. Është e rëndësishme, që përpara se të filloni aktivitetin, ose kur të përgatiteni për ndarjen e detyrave, të keni mirëkuptim familjar dhe pjesëtarët e familjes të kenë mundësi vendimmarrje. Nëse arrihet një mirëkuptim dhe të gjitha palët janë të lumtur me këtë vendimmarrje, aktiviteti i biznesit ka më shumë gjasa të jetë i suksesshëm. Mysafirët gjithmonë i vlerësojnë vendet ku shërbehen me dashamirësi e mikpritje të ngrohtë dhe kur bujtësit e bëjnë punën me pasion.

Fëmijët janë pjesë e familjes dhe është normale që në një ditë të ngarkuar me shume punë ata të ndihmojnë në bujtinë, por duhet të keni parasysh se ka edhe ligje për mbrojtjen e fëmijëve. Nga mosha 14-

16 vjeç fëmijët mund të punojnë gjatë pushimeve, ndërsa nga 16-18 vjeç ata mund të punësohen me kohë të pjesshme dhe vetëm mbi 18 vjeç me kohë të plotë. Nëse keni ndërmend të aktivizoni fëmijët në punët e përditshme, duhet të shikoni edhe legjislacionin e punës. Gjithashtu, vizitorët i vlerësojnë kushtet e punës etike të turizmit rural të qëndrueshëm.

Perspektiva e BE-së në turizmin rural

Një pjesë e mirë e popullsisë së Ballkanit Perëndimor jetojnë dhe punojnë në zona rurale (rreth 61% e popullsisë në Kosovë* banon në zona rurale), por në shumicën e rasteve me mundësi të pakta punësimi. Kështu Bashkimi Evropian është në mbështetje të turizmit rural, për disa arsye, si:

- Dhënia e mundësive të reja të punësimit, për të shmangur pabarazitë në të ardhura midis fshatit dhe qytetit, duke bërë kështu në mos-zbrajzen e zonave rurale dhe mbipopullimin e atyre urbane.
- Përdorimi i një pjese të prodhimeve bujqësore direkt në fermë me anë të turizmit, për shtimin e vlerës së tyre.
- Turizmi rural është një model ekologjik biznesi që kontribuon në mbrojtjen e mjedisit dhe përdorimit të përgjegjshëm të burimeve natyrore.

Rrini në kontakt me anëtarët e komunitetit tuaj dhe rajoneve përreth për t'u informuar mbi projekte të ndryshme që zhvillohen në lidhje me turizmin apo bujqësinë. Të përfshihen në këto projekte do

të thotë të jeni pjesë e një rrjeti bashkëpunëtorësh dhe të merrni mbështetje e shikueshmëri (vlerësim) nga vizitorët.

Një shembull shumë i mirë është shoqata ndërkom-bëtare **Slow Food** (Ushqimi i Ngadaltë) e cila ka degë edhe në Kosovë*. Kjo shoqatë punon për ruajtjen e ushqimeve/gatimeve tradicionale te zonës, rritjen e ndërgjegjësimit për produktet që konsumojmë, dhe promovimin e “jetës së ngadaltë”, në kuptimin e produkteve të mira, të shëndetshme. Aktivizimi në grupime të tilla, jo vetëm ju orienton drejt një zhvillimi të biznesit të suksesshëm dhe afatgjatë, por gjithashtu ju jep përshtypje të mira nga vizitorët në aktivitetin tuaj, të cilët i vlerësojnë ndërmarrje të tilla ekologjike dhe të shëndetshme.

Turizmi rural shikohet me përparësi si nga vendi ynë, ashtu edhe nga politikat afatgjata evropiane. Ky lloj aktiviteti mund të gjen edhe mundësi për bashkëfinancim. Agjencia për Zhvillimin e Bujqësisë, mbështet vazhdimisht me grante diversifikimin e fermës dhe turizmin rural. Në faqen zyrtare të agjencisë mund të gjeni detajet dhe thirrjet e ndryshme për grante, si edhe udhëzuesin për aplikuesit në thirrjen për vitet 2020-2021. Këto mbështetje lokale janë të vazhdueshme duke gjetur mbështetjen nga programet evropiane për zhvillim si:

IPARD

Instrumenti i Asistencës së Para - Aderimit për Zhvillim Rural

IPARD është një instrument financimi për të ndihmuar fermerët që kanë nevojë dhe ide për rritjen e aktivitetit të tyre në bujqësi apo agro-turizëm. Agjencia për Zhvillimin e Bujqësisë jep vazhdimisht informacion të përditësuar për mbështetje të tilla.

EAFRD

Fondi Evropian i Agrikulturës për Zhvillim Rural

EAFRD është fondi kryesor i Bashkimit Evropian i cili përqendrohet në zhvillimin e zonave rurale dhe agrikulturës. Mbështetja dhe zhvillimi i zonave rurale është kusht për procesin e anëtarësimit të vendit në BE, prandaj ekzistojnë edhe këto fonde për të mbështetur iniciativa të tilla siç është edhe agro-turizmi.

LEADER

Ndërlidhja mes Veprimeve Për Zhvillimin e Ekonomisë Rurale

LEADER është një qasje që lehtëson përfshirjen e aktorëve lokal në vendimmarrjen e zhvillimeve në rajon. Rrjetet e partneritetit mes sektorit publik, privat dhe civil, të quajtura ndryshe GLV (Grupet Lokale të Veprimit), fuqizohen në krijimin dhe zbatimin e strategjive, u jepet rol kryesor në vendimmarrje dhe shpërndarjen e burimeve (energji, krahu punëtor, financimet) për zhvillim rural. Megjithatë një koncept relativisht i ri, qasja LEADER në Kosovë* është e përkrahur nga Ministria e Bujqësisë Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural. Si aktor në zhvillimin e turizmit rural në zonën tuaj, këshillohet të jeni pjesëmarrës dhe vendimmarrës në grupet lokale të veprimit.

KËRKESA LIGJORE PËR NJË BIZNES NË TURIZËM RURAL

Çdo subjekt akomodimi, apo shërbimi turistik duhet të regjistrohet në **Agjencinë të Regjistrimit të Biznesit në Kosovë (ARBK)** për t'u cilësuar i ligjshëm. Regjistrimi i aktivitetit tuaj në ARBK është një hap i rëndësishëm për të qenë i ligjshëm në ushtrimin e aktivitetit ekonomik. Gjithashtu, nëse ky aktivitet ju sjell të ardhura, ju paguani kontribute te pensionit duke siguruar të ardhmen tuaj pas viteve të punës. Megjithatë, regjistrimi nuk ju sjell humbje të ardhurash në taksa nëse ju nuk arkëtoni me biznesin tuaj.

Kompanitë turistike e kanë tejet të vështirë të hapin kanale bashkëpunimi serioz me bujtina të cilat nuk janë të regjistruara ligjërisht, sepse kjo i pengon të marrin evidenca të shpenzimeve të tyre. Gjithashtu, nëse ju kërkoni përmirësimin e kushteve të bujtinës tuaj nga projekte të ndryshme, ato që janë biznese të regjistruara kanë më shume mundësi të kualifikohen.

Bujtinat zakonisht janë biznese të vogla dhe për regjistrimin nevojitet një person i familjes të jetë përfaqësues ligjor i biznesit, si person fizik ose juridik. **Personi fizik** është njëkohësisht dhe i vetëpunësuar në biznesin e tij. Një mënyrë tjetër regjistrimi, është edhe personi juridik, ose **Shoqëri me Përgjegjësi të Kufizuar** (korporatë). Kjo e fundit preferohet nga shumë aktivitete ekonomike në Kosovë* për shkak se përgjegjës për dëmet kundrejt palëve të treta është biznesi. Për më shumë në lidhje me llojin e bizneseve më sipër, drejtohuni tek **LIGJI Nr. 06/L-016 Për Shoqëritë Tregtare**.

Bizneset e vogla me të ardhura vjetore deri në 30.000 Euro janë të përjashtuara nga Tatimi mbi Vlerën e Shtuar (TVSH), kështu një biznes i vogël si bujtina tatohet vetëm mbi Tatimin në të Ardhura të

Korporatave (TAK) i cili është 9%.

Bashkëpunimi me një kontabilist është i këshillueshëm. Mundohuni të gjeni në komunitetin tuaj një të tillë që ka përvojë me turizmin rural dhe konsulenca e tyre do ju ndihmoj jo vetëm në regjistrimin fillestar, por edhe në deklaratimet mujore që duhen bërë në sistemin e taksave, për të shmangur parregullsi dhe rrezikun për të marrë ndëshkime financiare.

Regjistrimi i aktivitetit në ARBK

Aplikimi mund të bëhet në çdo qendër komunale të ARBK-së, varësisht nga selia apo vendi i ushtrimit të veprimtarisë së subjektit që kërkon regjistrimin. Lista e qendrave komunale është e publikuar në këtë faqe zyrtare të internetit të ARBK-së.

Për regjistrim të biznesit mund të aplikoni Online në: <https://rbk.rks-gov.net> duke u kyçur me të dhënat tuaja personale. Nëse nuk keni një llogari, atëherë regjistroni llogarinë tuaj me anë të numrit personal në kartën e identitetit.

Për regjistrimin fillestar kërkohet **Formulari i Aplikimit**

Për të filluar një regjistrim, një aplikanti duhet të plotësojë formularin e aplikimit i cili është specifik për lloje të ndryshme shoqërisht tregtare që aplikojnë (persona fizikë që bëjnë biznes apo korporatë). Prandaj, sigurohuni që e dini nëse aplikimi do të jetë për një person fizik, i cili do regjistrohet për të kryer biznes apo për një korporatë.

Formularët e aplikimit mund të merren pranë çdo qendre të ARBK-së ose mund të shkarkohen nga

faqja zyrtare e internetit të ARBK-së. Udhëzimet për plotësimin e tyre mund t'ju jepen nga zyrtarët në qendrat e ARBK-së që janë të gatshëm t'ju ndihmojnë në plotësimin e rubrikave të ndryshme.

Nomenklatura për regjistrimin e bujtinës është **5510** Hotele dhe akomodim i ngjashëm.

1. Dorëzimi i aplikimit

Pasi formuari i aplikimit plotësohet, dorëzohet personalisht në qendrën e shërbimit të ARBK-së, së bashku me dokumentet e tjera plotësuese.

a. Lista e dokumenteve shoqëruese për regjistrimin e Biznesit Individual (B.I.)

- Plotësimi formularit B,
- Dokument identifikimi (letërnjoftim, pasaportë),

b. Lista e dokumenteve shoqëruese për regjistrimin e Shoqërisë me Përgjegjësi të Kufizuar (SH.P.K):

- Plotësimi i formularit A0,
- Marrëveshja e shoqërisë në bazë të Nenit 82.1 të Ligjit Nr. 06/L-016,
- Statuti në bazë të nenit 33 të Ligjit Nr. 06/L-016,
- Dokument identifikimi (letërnjoftim, pasaportë) kopje të pronarëve, përfaqësuesve të autorizuar të përfshirë në biznes,
- Pëlqimin e përfaqësuesit të regjistruar në bazë të nenit 24.5 të Ligjit Nr. 06/L-016.

Afati për kryerjen e regjistrimit të Shoqërisë me përgjegjësi të kufizuar dhe shoqërive aksionare në ARBK është 3 ditë, ndërsa afati për Biznesin Individual është 2 ditë.

Për më shumë informacione për procesin e regjis-

trimit online, drejtohuni Udhëzuesit të Përdorimit, të publikuar nga ARBK.

2. Tërheqja e numrit fiskal pas 2 ose 3 ditësh, i cili shërben edhe për regjistrimi tek administrata tatimore. Regjistrimi në këtë portal shërben për të bërë vet-deklarimin e detyrueshëm për të ardhurat e biznesit. Procesi është i thjeshtuar, por megjithatë rekomandohet që kontabilisti juaj të merret me deklarimet financiare.

Shpenzimet që lindin nga regjistrimi i biznesit

Procesi i regjistrimit është pa pagesë, megjithatë pasi jeni një aktivitet fitimprurës, kjo ju bën përgjegjës të paguani detyrimet financiare të rregullta mujore dhe vjetore. Shpenzimet kryesore janë listuar më poshtë.

- Tatimi mbi të ardhurat korporative (TAK) ose mbi të ardhurat personale (TAP) në rastin e regjistrimit si person fizik. Ky tatim është 9% për të ardhura vjetore deri nën 50.000 Euro në vit dhe 10% për të ardhura mbi 50.000 Euro në vit.
- Kontributet e pensionit të cilat janë 10% të pagës mujore bruto (5% nga punëdhënësi dhe 5% nga punëmarrësi). Në rastin e tatim paguesit të vetëpunësuar, përveç tatimit mbi të ardhurat, obligohen të paguajnë edhe kontribut pensioni. Në rastin kur biznesi juaj nuk arkëton të ardhura, një biznes i vogël si bujtina mund të zgjedhë të deklarojë me 0 dhe të mos paguajë kontribut pensioni. Megjithatë, sugjerohet që ju t'i paguani vazhdimisht kontributet e pensionit, sepse shtoni vitet e kontributit në llogarinë personale të pensionit.

- Biznesi kërkohet që të ketë edhe një llogari bankare. Banka të ndryshme, aplikojnë kosto të ndryshme, por në përgjithësi kostot e mirëmbajtjes së llogarisë janë rreth 7 Euro në muaj.
- Marrja e konsulencës së një kontabilisti është jo e detyrueshme, por e këshillueshme. Mesatarisht çmimi është rreth 20-30 Euro në muaj, për atë periudhë që arkëtoni të ardhura.

KATEGORITË E AKOMODIMEVE

Çdo aktivitet ekonomi, që ushtron veprimtarinë si akomodim, vullnetarisht mund të bëjë regjistrimin për kategorizim në përputhje me ligjin Nr. 04/L-176 Për Turizmin pranë Njësisë përkatëse organizative për turizëm.

Sipas rregullores në Kosovë* njihen këto kategori akomodimesh.

- Hoteli - objekti që ka jo më pak se gjashtë (6) dhoma për akomodim duke përfshirë ushqimin dhe fjetjen.
- Moteli – objekti i destinuar kryesisht për pushim dhe ndalim të personave të motorizuar, për furnizim me ushqim, pije si dhe shërbime tjera. Objektet ndërtohen jashtë qendrave të banuara, pranë rrugëve automobilistike dhe ofrojnë këto shërbime shtesë pos vendosjes;
- Hostelet/**bujtinat** - ofrojnë strehim me buxhet te ulet, ku mysafiret mund të marrin me qira një krevat, ndajnë banjën, dhomën e ndejës dhe kuzhinën;

- Fshat turistik - një strukturë e organizuar në formë fshati, me përqendrim të burimeve turistike, i klasifikuar në përputhje me standardet e miratuara për zhvillimin e turizmit e që gëzon privilegje të caktuara, sipas dispozitave të këtij ligji;
- Kampet - vende të hapura në të cilat vendosja behët në tenda, kamp-shtëpiza si dhe kamp-karrocieri;
- Pansioni - shërbim në objekt hotelier i cili përfshinë shërbime të ushqimit dhe pijeve;
- Kompleks turistik - një kompleks ndërtesash, të grupuara, si apartamente, vila, studio, ndërtesa të vogla me dy kate, që ofron për klientët akomodim dhe shërbime ndihmëse;

Përdoruesit e paautorizuar të sistemit të kategorizimit janë ligjërisht përgjegjës në përputhje me legjislacionin në fuqi, kështu këshillohet që pasi të regjistroni biznesin tuaj, të aplikoni për kategorizimin e akomodimit pranë njësisë përkatëse organizative për turizëm.

Bujtinë në Rugovë, shtëpi tipike e fshatit

Bujtina

Një nga akomodimet më popullore në zonat malore e rurale, sidomos për vizitorët e huaj, është **bujtina**. Në bujtinë, familja e shtëpisë banon dhe vetë në të njëjtën ndërtesë, pret miq dhe shërben tre vakte. Ndryshe nga hotelet, bujtina ka një karakter më personal dhe mikpritës: vizitorët njihen me një familje vendase, miqësohen, ushqimi është i përgatitur në shtëpi dhe kështu ata njihen më nga afër me kulturën dhe traditat e vendit të cilin po vizitojnë. Si shtëpi rurale, bujtinat nuk janë më shumë se tre katëshe dhe kanë të paktën 2 dhoma të përbashkëta në dispozicion për miq. Secila dhomë ka disa krevate tek (mund të jenë dhe marinarë) dhe ruhet hapësirë për të lëvizur lirshëm. Tualetet zakonisht janë jashtë dhome dhe të përbashkëta për vizitorët, për çdo 8 persona kapacitet duhet të ketë një tualet në shtëpi. Ambiente të tjera të përbashkëta

janë oborri dhe dhoma e ndenjes. Për aq krevate sa vini në dispozicion (kapaciteti), në ambientet e përbashkëta duhet të ketë mjaftueshëm hapësirë për të gjithë (imagjinoni sikur e keni shtëpinë plot).

Më pas, sipas madhësisë së shtëpisë tuaj, ju mund të ofroni dhe dhoma private apo dhoma me tualet brenda. Kriteret e mësipërme përshkruajnë karakterin e bujtinës dhe nga vizitorët është mesë e pritshme që në bujtinë hapësira ndahet me të tjerë.

Pensionet rurale janë të ngjashme me bujtinën, por në këtë rast bujtësit banojnë në një ndërtesë më vete, pranë ndërtesës ku janë dhomat akomoduese. Në këtë të fundit zakonisht ka dhe një restorant, dhomat mund të jenë të përbashkëta ose dyshë-treshe, me tualetet brenda.

Shumë vizitorë, sidomos ata që merren me hiking ose trekking, kërkojnë të flenë në lartësi më të mëdha se fshatrat. Kështu, disa **stane** në Kosovë* janë kthyer në pika akomoduese. Zakonisht aty nuk ka elektricitet dhe kushtet janë më të thjeshta se në bujtinë, me një ambient të përbashkët ku hahet, kasolle me krevate të rreshtuar dhe tualetet si kabina më vete.

PRITSHMËRIA E MYSAFIRËVE

Turizmi në Kosovë* dhe veçanërisht ai rural ka pasur rritje vitet e fundit, pa marrë parasysh uljen gjatë dy viteve të fundit për shkak të pandemisë. Bujtinat në zona rurale po preferohen gjithmonë e më shumë për të gjitha avantazhet që ofrojnë tek klientët në krahasim me llojet e tjera të akomodimeve. Mysafirët në bujtina janë të huaj ose vendas dhe vijnë nga grup-mosha të ndryshme dhe kërkesa të ndryshme, por të gjithë kërkojnë një eksperiencë autentike rurale dhe eksperiencë me grupe të ndryshme do ju mësoj për t'ju përshtatur pritshmërisë të tyre. Megjithatë, disa nga rregullat i përshtaten të gjithë llojeve të grupeve dhe po përmenden më poshtë.

Hapësirat akomoduese

Eksperiencë e mirë e qëndrimit në shtëpinë tuaj filon para mbërritjes. Kështu do të ishte shumë mirë që ju të vendosni bujtinën tuaj në Google Maps dhe të vendosni shenja orientimi për të gjendur atë.

Paraqitja e jashtme e shtëpisë dhe oborrit ka gjithashtu rëndësi për të tërhequr klient si dhe për ta bërë vendin më çlodhës. Shtëpia juaj duhet të jetë një ambient i sigurt dhe i rregullt, brenda dhe jashtë. Shmangni ç'do lloj rreziku, siç janë instalime elektrike të zhveshura, shkallë të rrëshqitshme, tapetë të pa-fiksuar, mungesa e mbajtëseve përgjatë shkallëve, mungesa e tapeteve të veçantë për tualetin, tavan tepër i ulët etj. Mund të ndodhë që ju

t'i keni këto rreziqe në shtëpi dhe jeni mësuar si t'i shmangni, por duhet ta shihni shtëpinë me sytë e një të panjohuri që vjen mik për herë të parë te ju dhe nuk e njeh shtëpinë.

Pjesa e jashtme dhe ambientet e përbashkëta

Pjesa e jashtme e shtëpisë është perfektë për shfrytëzim, si për ngrënie në mot të mirë apo me ulëse për pushim. Një tavolinë dhe disa karrige/stola jashtë u japin mundësinë njerëzve të rrinë në vend të hapur në kohë të mirë. Krijoni një hapësirë të mbuluar pranë derës për këpucët e klientëve, për të mos futur baltë brenda shtëpisë. Sigurohuni të mos i lenë jashtë, pasi mund t'i lagë vesa gjatë natës.

Shtëpia duhet të ketë dhe një dhomë/hapësirë brenda që shërben si vend i përbashkët, si dhomë ndenje dhe ngrënie. Hapësirat në dhomën e ndenjës duhet të jenë të mjaftueshme, të paktën për të akomoduar të ulur lirshëm aq sa kapaciteti i krevatëve në shtëpi.

Pjesa e jashtme e shtëpisë është e preferuar për të ngrënë në mot të mirë

Hapësirat e fjetjes

Në shtëpitë e pritjes, duke qenë se dhomat janë të kufizuara, zgjedhja më e mirë është ofrimi i krevatëve tek. Në dy krevat tek mund të flenë edhe një çift, por në një krevat për dy persona nuk mund të akomodohen dy të panjohur. Gjithashtu, preferohet që krevatet të jenë cilësor dhe të shmangen fjetja në divan apo krevatet portativ. Krevatet duhet të jenë të pastër dhe çarçafët të larë pas çdo mysafiri, si dhe të kenë një peshqir personal mbi të, para se mysafirët të kenë hyrë në dhoma.

Pranë krevatëve preferohen komodina të vogla për të vendosur sende personale si edhe nga një prizë për të mbushur/karikuat telefonin dhe pajisjet elektronike. Ndërsa objektet tradicionale në dhomë dhe pikturat i japin dhomës një ngrohtësi dhe karakter.

Një dhomë, krevatet janë të rehatshëm, të shtruar dhe me hapësirë të mjaftueshme mes tyre. Sipër vendosen peshqirë dhe ndërresa shtesë.

Tualetet

Tregoni kujdes të veçantë për tualetet që të jenë të pastra dhe të thata para se klientët të vijnë. Në çdo moment, në tualet duhet të ketë dritë, ujë të ngrohtë, letër higjienike dhe sapun të lëngshëm për duart. Praktikë e mirë është që shtëpia pritëse të ketë të paktën një tualet për 8 persona. Në rast se hasni probleme të papritura, lajmëroni klientët ose tur-operatorin/guidën në kohë, kështu ata mund të përgatiten dhe nuk do të hasin surpriza të pakëndshme. Është gjithmonë e këshillueshme që paraprakisht të menaxhojmë pritshmëritë e klientëve, kështu nëse ka diçka që nuk shkon si rregullisht në shtëpinë tuaj atë ditë (p.sh. nuk ka ujë të ngrohtë) lajmëroni para se mysafirët të mbërrijnë në shtëpi.

Ushqimi

Duhet pasur parasysh që bujtina nuk është restorant, sepse nuk ka një meni të gjatë nga e cila njerëzit përzgjedhin çfarë të duan. Bujtina, në thelb, është eksperiencia e të qëndruarit në një shtëpi vendase, ndaj klientëve u ofrohet ajo çfarë hanë dhe bujtësit (sigurisht, jo si në një ditë normale, por si për miq).

Për grupet e agjencive, meni-ja mund të diskutohet paraprakisht me tur operatorin apo guidën. Klientët që vijnë direkt te ju dhe përveç fjetjes duan edhe vaktet, ju prezantoni se çfarë keni mundësi të gatuar për ta, dhe ata zgjedhin nga alternativat.

Përgatitja dhe prezantimi i ushqimit janë komponent nga më të rëndësishmit në përvojën që mysafirët marrin në bujtinën tuaj. Gjithmonë, **cilësia mbi sasinë.** Klientët nuk do të kënaqen nga një pjatë e mbushur pot nëse ushqimi që ajo përmban nuk është cilësor. Cilësor nuk nënkupton produktin më të shtrenjtë, por produkt të freskët, të vendit (ose në afërsi të arsyeshme kur perime apo fruta të caktuara nuk rriten në lartësinë ku jetoni ju). Nëse ofroni mish, te jetë pak por i freskët/i vendit, i shoqëruar me disa perime/drithëra dhe meze të tjera më ekonomike, sesa një sasi e madhe mishi të importuar/të paketuar dhe mish jo cilësor. Produktet e cilësisë së mirë dhe të shtrenjtë mund të jenë në sasi të vogël (mishi, djathi, proshuta, suxhuku), kështu, ju do të kurseni dhe klientët do të mbeten të kënaqur.

Shumëllojshmëria e gatimeve mbi sasinë vlen sidomos për klientët e huaj që provojnë një kuzhinë të re dhe duan përveçse të ngopen, të mësojnë mbi ushqimin e vendit tonë. Nëse tavolina është

e mbushur plot, por me një ose dy lloje ushqimi, mund të arrij qëllimin e ngopjes, por jo të marrë vlerat ushqimore dhe mbi të gjitha të provoj gatesa të ndryshme për të marrë një eksperiencë lokale. Tavat e përbashkëta janë një mundësi e mirë për të prezantuar një shumëllojshmëri ushqimi, përkundrajt vetëm një pjatë personale të vendosur para dhe një sallatë. Vetëm supa mund të jetë personale dhe gjithçka tjetër është mirë të jetë e përbashkët, ku mysafirët zgjedhin sipas dëshirës. Prezantimi i këndshëm i pjatave/tavave është një element surprizë që rrit kënaqësinë e klientëve gjatë vaktit.

Tavat e përbashkëta japin mundësinë për të provuar lloje të ndryshme gatimesh. Prezantimi i bukur është gjithashtu i rëndësishëm

Dietat e veçanta

Vegjetarianët nuk hanë mish dhe nënproduktet e tij (çdo lloj kafshe, lëngun e mishit, peshkun, dh-jamin, sallamet). Ndërsa **veganët**, si vegjetarianët, nuk hanë mishin, nënproduktet e mishit por as çdo lloj nënprodukti që vjen nga kafshët, pra nuk hanë as vezë e as bulmet.

Praktikë e mirë është që të pyesni nëse ka persona me dieta të veçanta në momentin kur bëhet prenotimi. Në gjellën/tavën e gatuar nuk mjafton vetëm të hiqen mishi/bulmeti, por duhen përgatitur që në fillim enkas për këto dieta dhe nëse pjesa tjetër e grupit ka për të ngrënë edhe mish, të tregojmë kujdes që kemi diçka alternative të përgatitur për vegjetarianët. Kjo do të tregojë kujdes dhe mikpritje të veçantë ndaj individëve me këto preferenca.

Alergjitë kërkojnë kujdes shumë të veçantë, pasi përbërës si arrat, qumështi etj. mund të ngatërrohen në kuzhinë me përbërës të tjerë gjatë gatimit, por kjo për disa persona ka pasoja fatale. Sigurohuni t'i pyesni mysafirët apo tur operatorin/guidën në kohë për preferencat në ushqim, nëse ata nuk jua thonë vetë përpara.

Disa pika për të ofruar shërbim cilësor në ushqim

- Shmangni me çdo kusht ushqimet industriale dhe të ambalazuara (margarina, sallamet, patatat e gatshme, pulat e importuara, reçelet e paketuara). Përdorni vetëm ushqime të zonës tuaj, të stinës dhe të freskëta.
- Ushqimi me tepriçë le një shije të keqe po aq sa ushqimi i mangët, pasi jep përshtypjen e harxhimit të panevojshëm dhe konsumit të papërg-

jegjshëm. Bëni një hamendesim realist për sa mund të hajë një njeri para se të gatueri ose të nxirrni ushqimet, mbani gati rezerva në kuzhinë, nëse e shihni se dikush do më shumë. Të huajt shpesh komentojnë se sasia e mishit dhe bulmetit është më shumë seç duhet. Kështu mbani parasysh që 150g mish dhe 75g bulmet është në përgjithësi mjaftueshëm për një person. Kombino një sasi të vogël të produkteve të shtrenjta me artikuj me kosto të ulët, si perime, drithëra, salcat etj.

Zbulo! Discover Albania

Zbulo! Discover Albania

- Shmangni përdorimin e qeseve plastike dhe letrës së aluminit si ndotës të natyrës dhe kundra praktikave të turizmit rural të përgjegjshëm. Ato janë gjithashtu të dëmshme për shëndetin për shkak të copëzave të plastikës/aluminit që lëshojnë në ushqim dhe për shkak të reaksioneve që kanë alumini me bulmetin dhe perimet me aciditet.
- Klientët e huaj zakonisht kanë nga një kuti për te bartur drekën me vete. Në rast se dikush e ka harruar atë, mund të ofroni qese letre si ato të furrave të bukës.
- Çfarë është bërë për tu shërbyer e ngrohtë duhet të nxirret e tillë (supa, petullat, patatet), ndryshe i humbet shija dhe munda i gatimit shkon dëm.
- Preferohet qetësi gjatë konsumimit të vakteve, ndërveprimi është i mirëpritur kur gojët dhe duart janë bosh.
- Një ëmbëlsirë e thjeshtë e gatuar në shtëpi për në fund të vaktit, është pjesa që zakonisht mbahet mend gjatë nga mysafirët.

Marrëdhënia me klientët dhe mikpritja

Një praktikë e mirë është prezantimi juaj dhe i familjarëve në momentin që mbërrijnë mysafirët. Kjo, jo vetëm i jep mundësinë atyre të dinë me kë kanë të bëjnë, por edhe u jep ndjesinë e të qenit të mirëpritur. Më pas mund t'i tregoni dhomat, banjat dhe kushtet e tjera në shtëpi. Kushtoni vëmendje ndaj klientëve për të lexuar nëse ata kërkojnë diçka dhe ofroni ndihmë. Mund të bashkoheni mysafirëve

për bashkëbisedim në momente të duhura, prezenca dhe tregimet tuaja do të vlerësohen tej mase. Mund të tregoni për veten, me çfarë merreni në përditshmëri, për familjen, për gjënë e gjallë apo të mbjellat nëse keni, anekdota etj.

Gjithashtu pyesni klientët për destinacionin e radhës dhe ofroni ndihmën tuaj me njohuritë e zonës për gjëra të ndryshme që atyre mund të duhen, p.sh. transporti publik, kushtet e rrugës apo shtegut, sugjerime për vizita të pikave interesante, etj.

Bashkëpunimi me komunitetin lokal është i rëndësishëm për të siguruar që ju të keni mikpritje të mirë në shtëpi. Me siguri do ndodhin raste që rezervimet janë ngatërruar dhe ju keni më shumë klient se krevat, kështu nëse keni marrëdhënie të mira bashkëpunimi me bujtinën e komshiut, një pjesë të vizitorëve mund ta kaloni atje. Gjithashtu angazhoni persona në komunitetin tuaj për transport apo shërbime të tjera. Nëse ata janë të angazhuar në aktivitetin tuaj, do të jenë gjithmonë në krah dhe të gatshëm për të ndihmuar kur ndihma urgjente kërkohet.

Nëse jeni të vetëm në ofrimin e shërbimeve turistike në zonën tuaj, nxiteni komunitetin përreth të punoj në turizëm, sepse në këtë mënyrë fshati juaj do ketë më shumë shikueshmëri dhe më shumë vizitorë.

Ofroni siguri (kushtet e COVID-19)

Në shtëpinë tuaj duhet të ketë në çdo moment dezinfektues dhe maska. Sigurohuni të ruani një distancë të sigurt nga çdo person, në të mirën tuaj dhe të klientëve. Nëse ruani distancat dhe përdorni maskë gjatë shërbimit ndaj klientëve, kjo jo vetëm të mbron ty edhe klientët, por u jep atyre ndjesinë që ju jeni profesional në punën tuaj dhe kujdeseni për to.

Nëse keni dyshime se jeni të prekur, flisni me klientët ose tur operatorin/guidën në kohë, siguria vendoset mbi çdo gjë tjetër dhe shkeljet mund të kenë pasoja ligjore.

SI TË PËRHAPNI FJALËN

Promovim online

Google My Business

Një nga mundësitë më të mira dhe ndoshta më e rëndësishmja, që fatmirësisht ofrohet falas dhe është e thjeshtë, mjafton t'ju vjen në ndihmë dikush që di anglisht. Aty mund të regjistroni të dhënat më bazike (por tepër të vlefshme për klientët tuaj) si emri, lloji i biznesit, vendndodhja e saktë në hartë dhe si mund t'ju kontaktojnë. Gjithashtu, mund të shtoni foto tërheqëse të ambientit tuaj, por kini ku-

jdes të duken sa më profesionale të jetë e mundur, pasi vizitorët e mundshëm gjithnjë ndikohen tepër nga pamjet. Në të ardhmen, klientët tuaj mund të lënë komente për ju (shpresojmë pozitive) si dhe foto nga qëndrimi i tyre si referencë për vizitorë të tjerë të mundshëm.

Rrjete sociale

Një tjetër mundësi e mirë dhe falas për të reklamuar një biznes janë rrjetet sociale. E mira është të krijoni një faqe publike, jo private, në mënyrë që të mund t'ju shohë kushdo. Aty ju mund ti mbani njerëzit të interesuar duke hedhur vazhdimisht fotografi dhe video, si dhe ti përfshini në tema të ndryshme bisede. Sa më aktivë të jeni, aq më shumë njerëzve që ju ndjekin iu shfaqen postimet tuaja. Kini kujdes të mos e përdorni si llogari personale - ju flisni si biznesi juaj.

Faqe prenotimi dhe aplikacione

Faqe dhe aplikacione si Booking apo Airbnb janë zgjedhja e parë e udhëtarëve kur kërkojnë akomodim të çfarëdollojshëm, në të gjithë botën. Ato janë informuese, tërheqëse në mënyrën si e paraqesin informacionin dhe për të dyja palët, si për klientët dhe për pronarët e akomodimeve, janë një "vulë" sigurie për kushtet, mbarëvajtjen dhe pagesën. Nëse dëshironi ti përdorni këto platforma mund ti kontaktoni dhe të ndiqni udhëzimet e tyre për çfarë informacioni u nevojitet atyre nga ju. Kini kujdes t'i lexoni me kujdes kushtet e bashkëpunimit, pasi praktikisht po lidhni një kontratë me ta dhe këtu përgjegjësia është disi më e madhe se është kur punoni vetëm. Vendndodhja në hartë duhet të jetë e përpiktë, nëse është e komplikuar ju duhet të jep-

ni përshkrim të detajuar deri te kushtet e rrugës. Sigurohuni të hyni në aplikacion/faqe përditë për të njehsuar të dhënat me rezervimet që keni nga kanale të tjera. Për shërbimet që ofrojnë, këto platforma mbajnë një komision zakonisht 15% të shumës që çdo klient paguan.

Reklama fizike

Tabela drejtuese

Një mjet i mirë për të rënë në sy, qoftë të vizitorëve të rastësishëm (që janë klientë potencialë për ju), qoftë për klientë që kanë prenotuar te ju dhe po përpiqen t'ju gjejnë janë tabelat. Përveç funksionit të lokalizimit, ato i japin biznesit tuaj një hije më profesionale. Në varësi të vendndodhjes tuaj në lidhje me rrugën kryesore, mund të vendosni disa tabela drejtuese (1-3 janë të mjaftueshme) dhe një tabelë kryesore. Ata që do vijnë te ju me siguri do

Tabelë bujtine në Rugovë

ndjekin hartën në telefonin e tyre, gjithsesi tabelat drejtuese kanë një efekt pozitiv rikonfirmues që janë në rrugën e duhur. Tabela kryesore mund të përmbajë emrin e bujtinës, një fotografi tërheqëse dhe 1-2 mënyra kontakt. Kini kujdes të mos jenë të mbingarkuara apo me materiale që prishen shpejt. Zgjidhni materiale që përshtaten me mjedisin rreth jush dhe të padëmshme për natyrën.

Bashkëpunimi me tur-operator

Bashkëpunimet janë gjithnjë të mira për zhvillimin e një biznesi. Një nga mënyrat më të mira për të fituar njohje dhe popullaritet, aq sa klientët të vijnë enkas për ju, është të krijoni bashkëpunim me agjenci turistike në Kosovë*. Shumë bujtina raportojnë disa përparësi të bashkëpunimit krahasuar me punën me klientë direkt:

- Agjencitë sjellin një grup klientësh njëherazi, duke plotësuar kapacitetin e bujtinës tuaj.
- Rezervimet janë më të rregullta dhe zakonisht, anulime të papritura nuk ka ose njoftoheni disa javë përpara datës së rezervuar.
- Grupi është i shoqëruar nga një guidë, i cili ju ndihmon në komunikim me klientët dhe në shërbim.
- Kur bashkëpunimi është pozitiv, zgjat në kohë dhe ju bëheni të njohur dhe për tur operatorë të tjerë.

- Kur ka projekte të ndryshme financimi apo trajnime, agjencitë mund t'ju referojnë te dikush që nuk ka dëgjuar për ju.

Gjithmonë duke respektuar veten dhe kushtet tuaja, marrëdhënia me një agjenci kërkon të jeni fleksibil dhe të dedikuar, si çdo marrëdhënie biznesi. Zakonisht, guida e grupit akomodohet pa pagesë ose me çmim të reduktuar. Qëndroni i hapur ndaj kritikave konstruktive dhe sugjerimeve, pasi është një mundësi e mirë për të marrë komentet e klientëve. Agjencitë që sjellin vizitorë të huaj zakonisht bashkëpunojnë me një agjenci të huaj, ndaj përgjegjësia për një shërbim korrekt dhe të pëlqyeshëm është e trefishtë.

Kërkoni për agjenci turizmi në Kosovë* dhe dërgojuni një ftesë për bashkëpunim. Pasi të vendoseni në kontakt, mund të vendosni për kushtet e bashkëpunimit. E-maili prezantues këshillohet të përmbajë:

- Prezantim të shkurtër të familjes tuaj dhe bujtinës
- Të dhëna si numri i dhomave, krevateve, tualetëve dhe ambiente të tjera
- Kur e keni nisur aktivitetin, a jeni i regjistruar, me çfarë statusi
- Nëse keni punuar me agjenci të tjera më parë, me cilat
- Çfarë shërbimesh të tjera mund të ofroni (transfera, produkte të zonës etj.)
- Fotografi të ambienteve

PËRFUNDIME

Turizmi rural në vendin tonë është duke u zhvilluar vit pas viti më tepër. Kultura jonë e mikpritjes, traditat e zakonet ende të gjalla në përditshmërinë tonë, por edhe natyra e egër dhe relievi malor na vendosin në një pozitë të favorshme për të zhvilluar këtë lloj turizmi në mënyrë autentike dhe tërheqëse, sidomos për vizitorë të huaj. Ky lloj turizmi dhe zhvillimi rural ecin paralel, çfarë do të thotë se duke i dhënë peshë turizmit rural shtohen mundësitë për të ardhura përmes bizneseve private dhe kushtet në zona rurale përmirësohen ndjeshëm. Për të ardhmen, shihet si një shtyllë e ekonomisë së vendit dhe si shpresë për menaxhimin e problematikave si ndotja e pakthyeshme e mjedisit apo emigrimi masiv.

Për këto përfitime, zhvillimi rural (ndër të tjera, përmes zhvillimit të turizmit) është vazhdimisht në mbështetje nga projekte të financuara nga qeveria e Kosovës* dhe Bashkimi Evropian. Interesohuni në faqet zyrtare të Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural dhe Ministrisë së Tregtisë dhe Industrisë për publikime të reja, si dhe në forume online lidhur me veprimtarinë e Bashkimit Evropian në Kosovë*. Pyesni në komunitetin tuaj ose pranë bujtinave të hapura para jush për rrjete bashkëpunimi, qoftë edhe për trajnime dhe punëtori të ndryshme.

Regjistrimi i bujtinës pranë ARBK (Agjencia e Regjistrimit të Bizneseve Kosovë*) është një hap i domosdoshëm, jo vetëm i detyrueshëm. Duke qenë i regjistruar, ju jeni të mbrojtur ligjërisht nga shumë aksidente dhe të papritura që mund të ndodhin në shtëpinë tuaj. Keni mundësi të paguani sigurime shëndetësore dhe kontributet pensionale, për të shtuar në vitet tuaja të punës dhe për pasojë, për të pasur një të ardhme financiarisht më të sigurt. Si bujtinë e regjistruar, ju mund të punoni dhe me agjenci turistike dhe të përfitoni nga projektet e financimit të sipërpërmendura, duke shtuar mundësitë për zgjerim të biznesit dhe të ardhura më të pëlqyeshme. Regjistrimi bëhet online dhe me ndihmën e zyrës së ARBK në qarkun tuaj. Kostot, krahasuar me përfitimet, janë tejet të përbalueshme nga kushdo, por edhe të nevojshme nëse doni të keni një biznes të frytshëm.

Punoni vazhdimisht me ofertën tuaj (kushtet e shtëpisë, çmimi për shërbimin, hapa ekstra për një ofertë më tërheqëse) duke u përditësuar me të rejat më të fundit dhe me kërkesën. Jini të hapur ndaj sugjerimeve të klientëve dhe bashkëpunëtorëve tuaj. Online ka shumë burime informacioni, dhe për këshilla të lokalizuara (për rajonin tuaj) mund t'i drejtoheni bujtësve të tjerë ose agjencive turistike, pra, të mësoni nga eksperiencia e të tjerëve.

MNStudio/Shutterstock.com

FAQE INTERNETI TË DOBISHME

- Ligji për Turizmin në Kosovë* <https://gzk.rks-gov.net/Act-DocumentDetail.aspx?ActID=8668>
- Ligji për Shoqëritë Tregtare <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2744>
- Informacion i përgjithshëm për tatimet në Kosovë* <http://atk-ks.org/portfolio/informata-te-pergjithshme-per-tatimet-ne-kosove/>
- Agjencia e regjistrimit të bizneseve në Kosovë* <https://arbk.rks-gov.net/>
- Informacion i përgjithshëm mbi regjistrimin i një biznesi të ri <https://arbk.rks-gov.net/Page.aspx?id=1,33>
- Sistemi për regjistrimin e bizneseve në Kosovë* <https://rbk.rks-gov.net>
- Sistemi i deklarimeve tatimore <https://edeklarimi.atk-ks.org/>
- Ligji për kategorizimin e akomodimeve <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=8668>
- Agjencia për Zhvillimin e Bujqësisë <https://azhb-ks.net/>

Soloviova Liudmyla/Shutterstock.com